

OPENBARE VERGADERING
D.D. 24 oktober 2017
Overeenkomst Suriname – Frankrijk
Deel 1

Voorzitter mevrouw Simons

Aanwezig de leden: M. Bouva, W. Asadang, S. Afonsoewa, M. Bee, E. Belfort, C. Breeveld, R. Brunswijk, D. Chitan, R. Cotino, M. Doekhie, F. Finisie, A. Gajadien, K. Gangaram-Panday, S. Girjasing, C. Gonsalves Jardin de Ponte, R. Hooghart, R. Hopkinson, R. Iahibaks, D. Jaggernath, M. Jogi, J. Kalloe, I. Karta – Bink, P. Kensenhuis, E. Linga, K. Mathoera, A. Misiekaba, A. Nading, R. Nurmohamed, R. Ramsahai, G. Rusland, S. Samidin, H. Sandjon, Ch. Santokhi, G. Sapoen, R. Sapoen, D. Sharman, G. Snip, S. Somohardjo, R. Tarnadi, S. Tsang, M. Vreedzaam, W. Waidoe, J. Warsodikromo, G. Watamaleo, C. Waterberg.

Afwezig: D. Vorswijk (uitlandig), P. Etnel (verhinderd)

De **Voorzitter:** Ik open de Openbare Vergadering van vandaag dinsdag 24 oktober 2017 uitgeschreven voor 12.00 uur. Wij hebben al enige tijd quorum. Ik vraag de leden om naar de zaal te komen.

De vergadering wordt geschorst.

De geschorste vergadering wordt hervat

De **Voorzitter:** Ik heb even nageetrokken. Ik heb een mededeling van overlijden. Op dinsdag 17 oktober 2017 overleed de heer Soetimin Marsidih. Hij was lid van de politieke partij Pertjajah Luhur. Zijn zittingsperiode in De Nationale Assemblée was van 30 juni 2010 – 20 juni 2015. De heer Marsidih werd begraven op woensdag 18 oktober 2017. Hij werd 51 jaar. Aan de nabestaanden wens ik sterkte toe. Ik heb het lid Marsidih ook persoonlijk gekend in De Nationale Assemblée als een rustige aangename persoonlijkheid en wij condoleren ook de familie en zijn politieke partij. Wij hebben het gebruik om, wanneer een oud parlementariër is overleden, enkele ogenblikken van stilte in acht te nemen. Dat gaan wij eerst doen en dan gaan wij de naar boodschappen. Mag ik alle leden vragen om op te staan? De tijd gaat nu in.

Er wordt 1 minuut stilte in acht genomen.

De heer **Santokhi (VHP)**, mevrouw de voorzitter! Al hoewel wij 1 minuut stilte in acht hebben genomen om onze attentie te tonen, maar ook om de persoon van Marsidih te memoreren, heeft de VHP-fractie toch behoefte vanuit deze plaats de nabestaanden te condoleren, veel sterkte toe te wensen. Persoonlijk heb ik hem ook gekend. Ik kan mij nog heugen dat wij op buitenlandse missies zijn geweest. Als ik mij niet vergis, was het Colombia. Wij hadden daar een heel goede samenwerking, een goede presentatie. Ik heb hem daar ook leren kennen als mens. Dus vanuit deze plaats condoleer ik namens de fractie nogmaals de nabestaanden en wens hen veel sterkte. Wij danken hem dat hij zijn bijdrage als parlementariër geleverd heeft hier in het parlement voor land en volk.

De heer **Brunswijk (A-C)**, mevrouw de voorzitter! Vanuit onze fractie willen wij ook onze condoleances overbrengen aan de familie en ook aan de Pertjajah Luhur met het verlies van het lid Marsidih en hen heel veel sterkte toewensen.

De heer **Gonsalves (PALU)**, mevrouw de voorzitter! Ik blijf het zeggen. De dood is het uiterste. Aan de hand daarvan veel respect, Dus wij van de PALU-fractie condoleren de nabestaanden van de overledene Soetimin Marsidih.

De heer **Waterberg (BEP)**, mevrouw de voorzitter! Ook wij van de BEP fractie willen de nabestaanden van onze gewezen assembleelid Soetimin Marsidih condoleren met zijn heengaan en natuurlijk zijn partij Pertjajah Luhur en de gehele Surinaamse samenleving.

De heer **Breeveld (DOE)**, mevrouw de voorzitter! Het is op zijn plaats om zeker in momenten van droefheid meelevens te betuigen aan de familie, de partij waartoe het overleden lid behoorde en natuurlijk de hele samenleving. Hij heeft zich ingezet, net zoals wij dat nu doen en zijn taak is volbracht. Wij zijn dankbaar voor wat hij heeft mogen betekenen voor Suriname.

De heer **Waidoe (PL)**, mevrouw de voorzitter! Namens de partij Pertjajah Luhur wil ik eenieder bedanken voor de condoleances en de sterkte wensen. Van hieruit zal ik het overbrengen aan de familie.

De heer **Moestadja (minister van Arbeid)**, mevrouw de voorzitter! Ook de regering wil haar medeleven betuigen met het heengaan van uw voormalig lid en onze condoleances gaan ook uit naar de partij waarvan hij formeel lid was en als zodanig in uw college zitting nam.

De **Voorzitter**: Als dat het was dan gaan wij over tot de orde van de dag. Wij hebben aan de orde nog een mededeling. In de Huishoudelijke Vergadering van dinsdag 17 oktober 2017 heeft de kiezing van de Commissie van Rapporteurs voor de wet Staatsbegroting 2018 plaatsgevonden. De commissie bestaat uit de leden Abdoel, Gajadien, Tsang, Pokie, Waterberg,

Breeveld, Vreedzaam, Waidoe, Asadang, Rusland, Sapoen, Gonsalves, Cotino, Mathoera en Doekhie. Dat is de Commissie van Rapporteurs. Een vaste toehoorder, de heer Hopkinson. Wij gaan over naar agendapunt 3 dat betreft de behandeling van de ontwerp-wet houdende goedkeuring van de overeenkomst tussen de Republiek Suriname en Republiek Frankrijk inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens. Commissie van Rapporteurs de leden: Misiekaba, Mathoera, Watamaleo, Bee, Tsang, Waidoe en Tarnadi. Even een technische mededeling de vergadering gaat zoals gebruikelijk in principe niet tot na 18.00 uur door en wij hebben in Huishoudelijke Vergadering een beroep gedaan op de leden dat wij dan in deze vergadertijd deze wet afronden.

De heer **Misiekaba (NDP)**, mevrouw de voorzitter! Laat mij alvorens ik start met de behandeling van de wet ook namens de NDP-fractie de condoleances uitspreken naar de richting van de nabestaanden van de heer Marsidih en wij wensen hen veel sterkte toe.

Wij zijn vandaag hier om de ontwerp-wet houdende goedkeuring van de overeenkomst tussen de Republiek Frankrijk en de Republiek Suriname inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens te behandelen.

Suriname en Frankrijk werken al tientallen jaren samen. De twee landen zijn op 25 augustus 1976 diplomatieke betrekkingen aangegaan. Dus reeds 41 jaren bestaat die formele relatie. Ongeveer 1/3 deel van de bevolking van Frans-Guyana is van Surinaamse komaf, en dat brengt ons op een getal van ongeveer 90 duizend. Er wonen ongeveer tussen 26 duizend en 30 duizend Surinamers in Frans-Guyana waarvan de schatting is dat 25% illegaal daar verblijft. Duizenden personen van Suriname gaan over en weer. Gaan op familie bezoek, toeristische doeleinden enzovoorts naar Frans-Guyana en komen dan terug. Het consulaat van Suriname in Cayenne werd in 1985 geopend en de hulp post te Saint-Laurent is in 2003 van start gegaan. Voor 2010 was het consulaat te Saint-Laurent, in de volksmond *Soolan*, twee maal per maand open, maar vanaf 5 december 2011 is die post permanent open. Dus dagelijks. Er is een river council en volgens Bookie zou het tweemaal per jaar gehouden moeten worden. De frequentie wordt niet altijd zo aangehouden.

De orde handhavingsinstituten van beide landen ontmoeten elkaar één keer per maand en dan hebben wij het over de politie, militaire politie, militairen, douane enzovoorts. De politie en militairen van beide landen werken al samen en er zijn nu en dan ook gezamenlijke patrouilles. Er zijn in het verleden ook accessen geweest. U weet dat Surinamers niet mogen worden overgeleverd aan vreemde mogendheden, dat nu en dan dat soort dingen gebeuren en daarom is het belangrijk dat er goede afspraken worden gemaakt. Deze overeenkomst die wij in behandeling nemen dateert van 2008. Er waren wat bezwaren zij het politiek, zij het technisch maar ik denk dat de kern van het bezwaar was - en in elk geval van de zijde van de NDP die toen in de oppositie was - de vrees of de huivering dat Frankrijk die een grotere partner is, zou kunnen gaan overrulen in die relatie. Ik denk dat wij daar gewoon rustig over eens mogen zijn dat Frankrijk een grote mogendheid is in de wereld en er was nogmaals bezwaar. Ik denk dat dat bezwaar was en is reëel. Je moet rekening houden met die partner, hoe die partner beweegt in de wereld. Lid van G7, lid van de Veiligheidsraad van de VN. Grote mogendheid. En dan ga je als land in ontwikkeling in een samenwerking met zo een land. Ik denk dan dat het niet teveel gevraagd is als je voorzichtig bent en kijkt naar de verschillende mogelijkheden. Ik kan zeggen dat de Fransen niet ongevoelig gebleken zijn voor dit bezwaar van Suriname. De Fransen hebben de overeenkomst, nadat ze ondertekend is, vrij snel geratificeerd, en wij hebben steeds

aangegeven dat wij nog ernaar kijken. Wij blijven kijken. Ik denk dat je graag hebt dat zo een overeenkomst kamerbreed door het college wordt aangenomen. Dus wij bleven kijken naar verschillende mogelijkheden.

Ik moet zeggen dat vanaf 2010 de relatie tussen Suriname en Frankrijk toch wel in een versnelling is geraakt. U weet dat de regering Bouterse – Ameeralli toen heeft gesteld dat in tegenstelling met wat wij tot dat moment hebben gehad dat zij Frankrijk ziet, zou zien, vanaf dat moment, als de poort van Suriname naar Europa. Dat is, denk ik, logisch. Suriname grenst aan Frans Guyana, een overzees departement van Frankrijk. Wanneer de regering dat stelt dan denk ik dat in het kader van de grenslanden, regionale politiek dat dat reëel was. In dat kader is toen een ambassade geopend in Frankrijk. Er zijn wat vragen over de kwestie Frankrijk die wij kennelijk in de begrotingsbehandeling met elkaar gaan bespreken, maar er is toen een stap gemaakt. Over en weer is er op het niveau van de minister van Buitenlandse Zaken van ons met de ambassadeur van Frankrijk... Hier te lande zijn er heel goede banden. Er zijn heel goede betrekkingen en elke keer is er gesproken over die overeenkomst van Suriname. U weet dat wij dingen al samen doen. Wij opereren al samen. Waarom formaliseer je dat niet? Waarom ratificeer je niet? Dat is ook een manier om de relatie tussen Suriname en Frankrijk te tillen naar dat ander niveau. Ik moet zeggen dat de Fransen, natuurlijk moet je dat hebben van goede burens, ook intensief hebben helpen nadenken over een mogelijke oplossing. Uiteindelijk denk ik dat die oplossing gevonden is en daarom zijn wij hier vandaag.

Maar ik breng u naar de memorie van toelichting van de wet en in de eerste alinea lees ik u voor: De overeenkomst tussen de Republiek Suriname en de Republiek Frankrijk inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens, heeft ten doel gezamenlijk te strijden tegen de grensoverschrijdende criminaliteit en misdadigheid waarmee beide landen worden geconfronteerd en wel aan weerszijden van de grens.

Dan gaan wij naar de 5^e alinea van de memorie van toelichting. In dit kader mogen de agenten van de staat op wiens grondgebied wordt gepatrouilleerd al hun wettelijke bevoegdheden uitoefenen. De agenten van de andere staat mogen slechts als waarnemers deelnemen aan de gezamenlijke patrouilles. Zij nemen deel aan de gezamenlijke patrouilles gekleed in hun nationaal uniform. Ik lees verder in de considerans van de overeenkomst. Daar wordt gesteld, verlangende beslist en vastberaden te strijden tegen de criminaliteit en misdadigheid waarmee de beide landen geconfronteerd worden aan weerszijden van de grens. Overwegende, dat de veiligheid van de betreffende inwoners een beslissende rol speelt in de kwaliteit van het leven van deze mensen.

En dan één voor de laatste alinea. Ik ga terug naar de memorie van toelichting. Deze vorm van samenwerking past bij grensbeleid tussen de beide landen in de interstatelijke politierelatie in het verhogen van de gemeenschappelijke veiligheid in het grensgebied tussen zijn twee bevriende staten, die al jaren met elkaar samenwerken en de gezamenlijke aanpak van de grensoverschrijdende criminaliteit hoog op hun agenda hebben. Ik dank dat niemand in deze zaal tegen is dat wij inderdaad kijken naar wat ik noem wat gemeen is, wat je bijna overal tegenkomt, waar er grenzen zijn. Zeker wanneer het grenzen betreft waarbij je gemakkelijk van de ene kant naar de ander kant kan met een intensiteit van personen- en goederenverkeer dat je een extra risico hebt en dat die gebieden extra gevoelig zijn voor criminaliteit. Mensen van de ene zijde kunnen het gevoel hebben of het idee *mi kan du wan ogri dyaso*. Dan heb ik het natuurlijk over de kwaadwilligen, want gelukkig zijn – misschien moet ik zeggen 99% van de mensen - gewoon mensen die hard werken, hun best doen en gewoon hun leven leiden, maar je hebt altijd 1, 2%, een heel klein deel die in de crime is en het gevoel heeft *mi e du wan pikin ogri dyaso dan mi e*

abra go na abrasey go kibri en dat kan aan beide kanten het geval zijn. Ik denk dat iedereen er over eens is. Wij praten vandaag over de grens met Frans Guyana. Ik hoop dat wij gauw ook de grens met Guyana onder de loep kunnen nemen hier, Back-track enzovoorts. Er gebeuren dingen en dan moet je met elkaar afspraken maken hoe je dat tackelt. Ik denk dat iedereen daar achter staat. Wij zien ook zowel in dat verdrag als in de ratificatiewet dat dat wordt benadrukt. Het gaat om de bestrijding van de misdadigheid. Het gaat om de bestrijding van de grensoverschrijdende criminaliteit. Ik denk dat iedereen die geweest is aan de grens met Guyana - en vandaag praten wij over de grens met Frans-Guyana - weet dat er nog wel iets is te bekijken daar. Wij onderschrijven dat. Wij staan daar achter.

Ik sprak er eerder over dat de twee landen intensief met elkaar hebben gewerkt om te komen tot een oplossing en een deel van de oplossing zit hem erin dat de twee landen hebben afgesproken op diplomatiek niveau dat wij die overeenkomst ratificeren, maar tegelijkertijd na de ratificatie dat Suriname en Frankrijk ertoe overgaan om deze overeenkomst te vervangen voor een betere, bredere overeenkomst. Dit is een hele enge overeenkomst die slechts handelt over de politesamenwerking. Wij weten dat er veel meer gebieden zijn te bestrijken bij de grens. Wij praten bijvoorbeeld over volksgezondheid. Wij praten over onderwijs. U weet dat kinderen, maar meer in de binnenland gebieden is dat schering en inslag, van de ene zijde van de oever - laten wij dan een voorbeeld nemen - op Frans grondgebied naar school gaan. Ik weet niet of van de andere zijde ook het geval is en als dat ook zo is dan is dat veel minder. Er zijn veel kinderen van Suriname die in Franse gebieden naar school gaan. Dus er zijn verschillende andere gebieden van samenwerking die onder de loep moeten worden genomen. Wij hebben begrepen als Commissie van Rapporteurs van de regering van de ministers dat de twee landen de intentie hebben om snel dit verdrag te vervangen en te gaan en voor een breder verdrag.

Dat is een deel van de oplossing. Maar er is ook gezegd dat... want natuurlijk de vraag die je zou stellen... want in het verdrag staat dat als Suriname opzegt na de ratificatie dan moeten er zes maanden overgaan om dat inderdaad kracht te geven. Wat gebeurt er in die periode van zes maanden. Stel dat de andere zijde en dat is Frankrijk dus op basis van het verdrag dat geratificeerd is, zegt ik wil in dat kader activiteiten ontplooiën. Hoe zit het daarmee. Wij hebben begrepen van de regering, en ik vraag haar om dat te bevestigen, dat de twee landen overeenstemming hebben dat in principe de samenwerking zoals dat nu reeds is - ik heb dat geschetst de verschillende activiteiten die samen al worden ontplooid - op dat niveau blijft. Wij gaan over tot die vervanging, waardoor wij andere dingen met elkaar kunnen gaan doen. Het is niet zo dat er plotseling dan - dat heb ik begrepen, maar de minister helpt ons - een intensiteit zou plaatsvinden van de activiteiten of dat de ene partij eist dat er meer dingen worden gedaan dan wat nu gedaan wordt met elkaar, maar dat gewoon de zaak wordt uitgezongen de zes maanden en wij gaan naar dat nieuwe. Ik hoor dit uitdrukkelijk van de minister, omdat dat een zorgpunt nog is van mij.

Er zijn andere zorgpunten van praktische aard, maar ik denk dat de andere leden dat zullen brengen. U weet ik heb al aangegeven dat er heel veel Surinamers zijn die emplooi vinden. Ik denk dat de meeste leden hier zo niet alle leden een keertje op Albina zijn geweest en weten dat er een heel intensief personenverkeer, goederenverkeer is. De kleine boten die velen van ons reeds getransporteerd hebben naar de overzijde; dat wij toch vragen omdat het een economische activiteit is... U weet dat vanuit Surinaamse zijde er ordening, pending is. De regering is bezig om in goede samenspraak met de mensen die daar emplooi hebben tot ordening te komen. Wij juichen dat toe, maar wij willen dat die economische bedrijvigheid niet in gedrang komt. Er zijn heel veel jonge mannen, soms iets oudere mannen, vrouwen die emplooi vinden doordat die

rivier daar is en dat er personen- en goederenverkeer is. Wij willen dat het goed gebeurt. Wij willen dat het legaal gebeurt. Het moet gereguleerd worden, maar willen dat het behouden blijft. Ik hoop dat wij de garantie krijgen van de regering, dat wij daarover niet hoeven te vrezen, dat in het onderling contact ook daar over die zaken zijn gesproken en zeker in die overlappingsperiode, ik noem het even zo, van die zes maanden dat wij geen problemen met die zaken krijgen. Wij hebben afgesproken dat wij deze zaak in principe, en ik hoop het, tot een hamerstuk maken. Het is vrij duidelijk wat we willen doen. We hebben niet alleen in commissieverband, ook fractieleiders zijn betrokken om te kijken ernaar. De verschillende fracties zullen hun standpunten ook hier aan ons kenbaar maken. Laat me zeggen dat al hoewel in eerste instantie - ik heb aangegeven - ook de fractie van de NDP wat reserves had dat wij zeggen wij gaan nu wel ervoor. Wij koesteren die samenwerking met Frankrijk, een grote partner. U weet dat ik hier heb gezegd dat Suriname in de gelukkige omstandigheid is om een sterke en grote partner als China te hebben, maar hetzelfde zeg ik en misschien zeg ik het nog meer voor Frankrijk omdat Frankrijk onze buur is. We koesteren die relatie en we willen graag inderdaad dat die relatie naar dat ander niveau gaat. Frankrijk heeft vele mogelijkheden waarvan Suriname gebruik kan maken en ik zeg Suriname heeft ook veel mogelijkheden. Overal waar ik ga zeg ik aan de mensen - een van de zaken die wij promoten los van het feit dat Suriname het groenste land er wereld is, zeggen wij aan de mensen dat zij bekend zijn met blauw water en wit zand, maar Suriname biedt aan zwart water en bruin zand. Suriname heeft iets te bieden. Wij zijn de little United Nations vanwege het feit dat wij hier zo multi-etnisch zijn, multicultureel, multireligieus, multilinguaal en toch in vrede met elkaar leven. Dus Suriname heeft ook iets te bieden in de relatie met Frankrijk en willen dat ook bieden. Vandaar dat wij zeggen wij koesteren die relaties.

Er zijn wat grote uitdagingen in de binnenlandgebieden vanaf wat betreft goud problemen in de goudsector. Ik heb al geschetst de mogelijke problematiek in onderwijs, volksgezondheid dat we gezamenlijk die zaken kunnen gaan aanpakken en daarom roep ik op nu reeds in de eerste ronde het parlement. Wij hebben onze reserves gehad, bepaalde fracties, dat wij nu wel denk ik een oplossing hebben gevonden om voort te gaan. Laten wij ervoor gaan en laten wij samen die relatie met dat grote Frankrijk tillen naar een ander niveau.

De heer **Sapoen (PL)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Laat mij voorop stellen dat ik een grote voorstander ben van de overeenkomst zoals die getekend is door de staat Suriname in 2006. Inderdaad is het zo dat geen enkele nationale aanpak opgewassen is tegen die grensoverschrijdende criminaliteit. Niet voor die grote landen en zeker niet voor de kleine landen als Suriname. Dus samenwerking in het kader van deze overeenkomst is meer dan een noodzaak. De geachte spreker heeft aangehaald dat tussen de Fransen en Suriname reeds enkele jaren een levendige, actieve samenwerkingsovereenkomst of een samenwerking bestaat op politieel, justitieel gebied. En ook dat er enkele jaren al gezamenlijke patrouilles actief zijn. Ik weet niet of het is op het Surinaams grondgebied of op het Frans grondgebied in Suriname zeker wel denk ik. De vraag rijst dus bij mij: in deze overeenkomst hebben dus het sanctioneren verdragsmatg van die gemengde patrouilles, wat zal het verschil zijn in de praktijk met die gangbare gemengde patrouilles die nu al enkelen jaren plaatsvinden?

De heer **Santokhi (VHP)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Ik hoor de spreker zeggen namelijk dat de regering een traject heeft uitgestippeld hoe namelijk het samenwerkingsverdrag verder inhoud zal krijgen. We hebben ook die brief van de minister van Buitenlandse Zaken gehad. Het verdrag dat wij thans behandelen, is goedgekeurd in de Raad van Ministers. Er is advies gekomen van de Staatsraad en we behandelen het vandaag. Nu zien wij een brief van de minister van Buitenlandse Zaken. Nu weet ik niet of de regering deze zaak ook, zoals de minister dat verwoordt, in de raad heeft besproken. Staat de Raad van Ministers achter het standpunt van de minister? Eén aspect is, een formeel aspect en ik wil uw aandacht daarvoor vragen, namelijk artikel 101 van onze Grondwet. De president heeft de leiding over buitenlandse politiek en bevordert de ontwikkeling van internationale rechtsorde. Het is goed dat die minister schrijft. Maar was het niet beter dat de president of hij nou vertegenwoordigd wordt door de waarnemend pers in feite dat inzicht met het parlement gedeeld had. Ik vraag ook wat de inzichten zijn van het lid Misiekaba, maar met name de regering, want zo een belangrijk issue en gewijzigd inzicht denk ik dat er liever van een ander niveau zou moeten komen naar het parlement dan alleen de minister. Dus ik vraag een beetje duidelijkheid, maar ook dat wij goede dingen doen op de correcte wijze.

De heer **Misiekaba (NDP)**, vervolgende: mevrouw de voorzitter! Laat mij beginnen bij het laatste. Wat wij hebben begrepen van de minister is dat er steeds gehandeld is vanuit de minister van Buitenlandse Zaken met duidelijke instructies van het hoogste gezag in het land. Laat me zeggen dat wij deze discussie natuurlijk elke keer met elkaar voeren en deze discussie voert ons eigenlijk terug naar het fundament van het systeem dat we hebben. We hebben een systeem waarbij we de president hebben als uitvoerende macht en daarnaast heb je natuurlijk de regering en de regering wordt uitgemaakt door de president, de vicepresident en de ministers. In het systeem dat we hebben, handelen ministers nooit eigenlijk uit eigen gezag. Ministers handelen namens de regering, handelen namens de president. De minister heeft aan ons doorgegeven dat er steeds in nauw samenspraak met de president is gehandeld dus ik denk dat wij vrij kort kunnen zijn in het antwoord dat én de ministerraad én de president op de hoogte zijn, maar de regering zal dan ook van haar zijde het antwoord geven.

Ten aanzien van de kwestie van patrouilles die nu al plaatsvinden en wat het verschil zal zijn als nu al zaken plaatsvinden. Op de eerste plaats vinden zaken plaats zonder een verdrag. Je hebt geen verdrag en dat geeft altijd de mogelijkheid dat er fouten worden gemaakt. Ik zeg niet dat als er een verdrag is dat er geen fouten kunnen worden gemaakt. Maar ik denk dat als wij duidelijke afspraken hebben op papier dat beide partijen weten waar ze aan toe zijn en ik denk dat dat alvast een verschil is. Maar meer nog, ik denk dat de Fransen terecht hebben aangegeven: kijk wij onderhouden al heel lang contact en de mogelijkheid bestaat...U weet dat er sinds kort een nieuw bewind is in Frankrijk dat andere inzichten heeft in vergelijking met het vorige bewind. Als wij bijvoorbeeld kijken naar de manier hoe de president van Frankrijk laatst heeft opgetreden in de UN, de toespraak die heel kritisch was naar een ander grote mogendheid dan zien we dat er toch wel op een andere manier vorm wordt gegeven aan dat presidentschap dat we nu hebben in Frankrijk. Het is voor mij nog te vroeg om veel daarover te zeggen, want we kijken natuurlijk naar internationaal politiek. Je analyseert en je kijkt naar zaken. Maar het is een ander bewind en dit bewind geeft duidelijk aan, de intentie bestaat bij mij om de zaak naar een ander niveau te tillen. Maar als je pending zaken hebt, overeenkomsten die getekend, maar niet geratificeerd zijn. Dus de Fransen hebben op een gegeven moment gezegd van Suriname kijk *nôh*, ik heb al

geratificeerd. U nog niet. Kijk naar dat ding *nôh. Unu na mati toch. Dus mi ratificeer, yu no ratificeer etc.* Kijk ernaar. Dus ik denk dat het goed is en ik denk terecht. Als Suriname het was zou Suriname dat ook hebben aangegeven. Suriname doet dat en dan kunnen wij samen kijken naar grotere ontwikkelingen als twee bevriende naties. Dus ik denk dat wij zo moeten kijken naar als u vraagt wat is het verschil tussen wat wij nu al doen en wat wij geratificeerd hebben. Dat is de manier hoe wij ernaar kijken.

Einde deel 1

Vervolg op deel 2

Deel 2

Mevrouw **Mathoera (VHP)**, mevrouw de voorzitter! Op de agenda hebben wij de overeenkomst tussen Suriname en Frankrijk inzake samenwerking van politie aan weerszijden van de grens. Het volk van Suriname heeft recht op vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid. Deze vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid staat onder grote druk, omdat de criminaliteit zich niet laat tegenhouden door woorden, grenzen of gevoelens van nationalisme en soevereiniteit. Mede onder invloed van de digitalisering en globalisering ontwikkelt de criminaliteit zich met een snelheid en in de vorm die aan regeringen vraagt om met meer nadruk en zorg verantwoordelijkheid te nemen en beleid te maken. Als je niet naar buitenlandse omgeving kijkt en de ontwikkelingen van de criminaliteit niet analyseert, kan je geen goed beeld krijgen en kan je ook geen goed beleid maken. Kun je de misdaad ook niet effectief bestrijden en kan je eigenlijk verrast worden. Gezamenlijke surveillance en toezicht zijn hierbij noodzakelijke activiteiten. Dit dient gekoppeld te worden aan sturing en wettelijke inbedding. De vraag is niet meer of er samen gewerkt moet worden. Integendeel is de opdracht aan de regering: hoe kan de samenwerking zodanig wettelijk ingebed worden dat het leidt tot wederzijds voordeel, tot successen. Dus meer veiligheid en bescherming voor de mensen met inachtneming van je eigen onafhankelijkheid en wettelijke regelingen. Surinames belang is gebaad bij:

Vrij verkeer van personen zonder discriminatie;

De bescherming van de mensenrechten;

De strijd tegen de verschillende vormen van criminaliteit zoals terrorisme, mensenhandel, drugshandel, wapenhandel;

Bescherming van natuurlijke hulpbronnen;

Bestrijding van corruptie en fraude, maar ook dat verdachte en daders conform wet en recht bejegend worden en recht hebben op een eerlijk en rechtvaardig proces. Met dit besef had de voormalige minister van Justitie en Politie Santokhi tijdens de frontregering diverse samenwerkingsovereenkomsten gesloten met Guyana, Brazilië, Colombia, Nederland. Ook met Frans-Guyana was zo een overeenkomst getekend. En vandaag is dit nu in behandeling na jaren. Eigenlijk was de noodzaak ingegeven van kijk naar de grootste risico's en die risico's komen daar waar je vaste verbindingen hebt, daar waar je directe communicatie lijnen hebt, daar waar je grenzen deelt.

Internationale samenwerking is de enige oplossing om internationale criminaliteit aan te pakken. Inmiddels zijn tientallen verdragen al getekend in de wereld. Ook wij hebben verdragen getekend al jaren. Ik noem maar twee: VN-verdrag Sluikhandel tegen Drugs en ook het verdrag van de VN met betrekking tot *Transnational Organized Crime*. Terwijl internationale samenwerking en zeker met de grenslanden een oplossing biedt voor de aanpak van criminaliteit is het nog een uitdaging vanwege factoren die te maken hebben met diversiteit in opbouw en werking van rechtssystemen, verschillen van politie organisaties, taalbarrière en bovenal verschillen tussen de cultuur. Ik noemde net de taalbarrière. Hier is eerder ook genoemd door de fractieleider angst, overwicht van staten met wie je samenwerkt. Deze zaken kunnen beperkend zijn en ik denk dat enkele van de bovengenoemde aspecten de oorzaak is waarom het is blijven liggen. Maar criminelen hebben geen beperkingen. Zij organiseren de samenwerking perfect. Dit vraagt ook van de politiek, justitiële autoriteiten en de politie een stukje organisatie, een stukje flexibiliteit en bovenal het besef en de bewustwording dat de schade veroorzaakt door internationale criminele organisaties immens kan zijn, ondermijnend kan zijn. Grote landen in de wereld zijn er bewust van en dealen er elke dag mee.

In het grensgebied met Frans-Guyana waar er zoveel personenverkeer plaatsvindt, goederenverkeer plaatsvindt en mogelijk financiële stromen, waar de grenzen uitgestrekt en moeilijk controleerbaar zijn, moet je expertise en capaciteit bundelen. Suriname zou zelfs kunnen profiteren van de expertise van Frankrijk, van moderne digitale apparatuur. Dus je kan niet anders dan de samenwerking die al jaren informeel bestaat wettelijk inbedden. In deze overeenkomst is de basis gelegd. Centraal is in deze overeenkomst geregeld het grondgebied en het is Marowijnerivier en een strook van 2 kilometers aan weerszijde van de rivier. Het doel van de samenwerking is duidelijk gedefinieerd. Het is preventief, voorkomen van strafbare feiten, maar bovenal ondersteuning aan mekaar. Het derde aspect is gezamenlijke patrouilles met uniform en met uitrusting. Ze mogen in principe geen enkele opsporingshandeling verrichten en van gezamenlijke patrouilles gaat er een preventie uit. Mensen zien gezag en ze gaan eigenlijk criminele voornemens die zouden kunnen zijn achterwege laten; mogelijk een van de doelstellingen. Vier, ondersteunen met expertise. Wij delen twee landen, een gebied dat uitgestrekt is en ik denk dat kennis van het gebied heel belangrijk is, maar ook kennis van personen, kennis van de werkwijze van criminelen en dat ze mekaar ondersteunen met de taal. En in deze overeenkomst is ook nog ingebed structureel overleg tussen de leidinggevenden van de politiediensten van beide landen ten einde de samenwerking te evalueren et cetera. Een belangrijk aspect in deze overeenkomst is dat partijen met eerbiediging van mekaar soevereiniteit en wettelijke regelingen de samenwerking geheel en gedeeltelijk kunnen afwijzen of zelfs daaraan voorwaarde verbinden. Ik zei het al in de praktijk gebeurt dit allemaal al jaren. Recent is de waarnemend korpschef nog op bezoek geweest in Frans-Guyana. Daarom ben ik van oordeel dat wij liever gister dan vandaag deze bestaande samenwerking wettelijk inbedden en deze overeenkomst die een eerste en goede aanzet was goedkeuren. Het lijkt alsof de tijd stil gestaan heeft. Maar om veiligheid mag de zaak nimmer stilstaan. Vrijblijvendheid moet weg zeker bij rechtshandhaving anders creëer je ruimte dat mensen op een eigen manier de samenwerking gaan invullen, dan hebben wij geen zicht op die samenwerking en dat mag het niet zijn. Ik ben het helemaal eens dat deze overeenkomst verder uitgediept en verscherpt mag worden. Ik denk dat op het stuk van trans- en risicoanalyse nog ruimte is om samen te werken. Technische ondersteuning, rechtshulpverdrag, gezamenlijke onderzoeken, maar aanstellen van politieattachés of aanspreekpunten. Ik doe daarom enkele aanbevelingen. Ik denk dat het heel belangrijk is op beleidsniveau dat de regering de urgentie op internationale samenwerking en

bewustzijn vergroot, zeker als je kijkt dus naar de drugshandel dan is dat een hele dringende noodzaak. Op alle niveaus moet men bewust worden. Internationale samenwerking om criminaliteit te bestrijden is onontkoombaar, absoluut noodzakelijk en vooral moet het als een kans worden gezien. Wij moeten zoeken naar *believers* die erin geloven en het ook daadwerkelijk werkbaar moeten maken. Vrijblijvendheid moet verdwijnen.

Het tweede is: ontwikkel een visie en creëer daarop het beleid. Zowel het Openbaar Ministerie moet daarin meegenomen worden als het Hof van Justitie, maar ook de politie, want het beleid moet breder ingekaart worden. Het moet uitgewerkt worden niet alleen op het niveau van een overeenkomst maar er moeten concrete actiepunten voortvloeien uit zo een overeenkomst. We kunnen niet serieus overkomen als we na elf jaren dit goedkeuren vandaag. Het remt verdere samenwerking en zeker als je nagaat dat – en ik ga altijd uit de speech van de president, zeker in 2013 bij de decoratie van de ambassadeur – Frankrijk in de loop der jaren de politie op verschillende manieren heeft ondersteund, training op het gebied van taal; data-uitwisseling in het onderzoeken van voertuigen; gezondheidszorg; aanpak van hiv, malaria, dengue; implementatie van toeristenkaart, maar ook de *launch* van het Border Management Control System. Ik ga altijd uit de speech van de president, zeker in 2013 bij de decoratie van de ambassadeur. De Franse ambassade en Frankrijk hebben ons op verschillende gebieden al jaren ondersteund. Dus willen wij dan verder met die samenwerking – dit is een van de beleidsprioriteiten van de regering – dan moeten wij inderdaad ook datgene wat wij afspreken nakomen.

Het derde aspect is, maak budget vrij om de samenwerking inhoud te geven. Ik heb vaker meegemaakt in mij vorige functie dat je voor communicatie apparatuur moet gaan vragen bij de Fransen. Zij hadden het ook geschonken. Ze is niet onderhouden. Ze is niet vervangen. Stel dat er een overval heeft plaatsgevonden en wil je communiceren dan moet je niet afhankelijk zijn. Dan moet je communicatieapparatuur hebben. Dus maak budget vrij. Als je geen budget vrij maakt, plaats je de korpschef en de justitiële autoriteiten in een afhankelijke positie. Dan kom je aan hun gezag en dan krijg je die verhoudingen die heel erg gaan spelen, want dat betekent dat je hier aan de ene kant je handen openhoudt om hele basale dingen te vragen en aan de andere kant wil je een onafhankelijke positie handhaven en dat werkt eigenlijk niet. Dus maak budget vrij. Ik heb een aantal operationele aanbevelingen. Het is van belang dat deze overeenkomst... en zeker wanneer het gaat om informatie-uitwisseling op internationaal niveau via een stabiele structuur dat die geborgd moet worden in de organisaties; de politie organisatie, het Openbaar Ministerie et cetera.

Gevoelige informatie vraagt om vertrouwen het gaat niet gedeeld worden met een ieder. In de afgelopen jaren waren de structuren die daarvoor gecreëerd waren ontmanteld. Ik noem de Justitiële Informatie Dienst, The Narcotic Intelligence Unit en er zijn geen nieuwe in de plaats gekomen. Hoe wil je een overeenkomst tekenen op politie samenwerking, maar je hebt de instituten die in de praktijk daarmee samen moeten werken ontmanteld. Ik vraag aandacht van de regering. Ik vraag de regering om concreet ook hierop in te gaan.

Het tweede is opkort termijn moet er een zet heldere werkbare en effectieve afspraken over bevoegdheden, over uniform, over geweldsmiddelen, rollen en verantwoordelijkheden gemaakt worden. Betrek het Openbaar Ministerie hierbij, want dit is heel belangrijk. We gaan een overeenkomst goedkeuren, maar operationele richtlijnen zijn ontzettend belangrijk, zeker wanneer het gaat om noodsituaties en noodweer.

Het laatste is beide landen moeten investeren in deskundigheid, communicatie introductie, structureel overleg et cetera. Frankrijk heeft al een aantal keren bijgedragen aan het verzorgen

van cursussen in Frans, inkijk stages. In de praktijk blijkt dat door het detachingsbeleid de mensen in wie ontzettend geïnvesteerd is, gemuteerd worden en dan kan je opnieuw beginnen. Ik vraag aandacht van de regering op dit stukje van het detachingsbeleid, omdat het noodzakelijk is. Ik heb een paar keren Fransen hierover horen klagen, dat wij investeren in cursussen en na twee jaren worden mensen gedetacheerd.

Ik wil besluiten met nog een vraag. Ik zie dat er een aantal voorstellen zijn gedaan om te wijzigen in de memorie van toelichting. Mijn voor aan de minister concreet is mag je daar wijzigingen aanbrengen in een overeenkomst die door beide partijen al getekend is? Ik ben geen jurist. Ik kan de implicaties niet weten dus graag mijn vraag aan de regering. Ik wil verder dan aan het einde zeggen dat de basis voor internationale samenwerking ligt in de grensgebieden. Met structurele grensoverschrijdende samenwerking wordt het klimaat bevorderd en basis gelegd om een veilige samenleving te creëren. Laten we geen beletsel zijn. Laten we de kloof tussen maatschappelijke realiteit en de regelgeving overbruggen en laten we bescherming bieden aan de gemeenschappen van beide landen. Naar mijn oordeel wordt die kloof elke dag groter. Mijn fractie is voor deze overeenkomst, omdat we staan voor veiligheid en bescherming van het volk en een ongestoord rechtsproces voor allen die de regels overtreden.

De heer **Sapoen (PL)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! De overeenkomst is getekend zoals het geachte lid Mathoera en wij allemaal vaststellen. Een belangrijk aspect, zoals de spreker dat heeft aangehaald in het begin, is dat aspect van het gebied. Het is belangrijk dat je de gebieden expliciet demarqueert, afbakent, afgrenst waarop de gemengde troepen hun acties gaan verrichten. In die overeenkomst is er van onze zijde sprake van 2 km landinwaarts. Daarom wordt het verdrag populair genoemd het 2 km-verdrag soms. Ik heb in de overeenkomst zelf ook in die wettekst niet zozeer die toelichting daarop te zien welke gebieden dat precies bestrijkt. Waarom niet gekozen is voor 1.1 of 1.3 km, maar 2 km. Dus graag deze vraag naar de regering toe.

En een ander aspect waarop ik de nadruk wil leggen, is een nieuw aspect en dat heeft te maken met die terbeschikkingstelling van agenten wederzijds, naar mekaar justitiële diensten. Artikel 4 enzovoorts in de overeenkomst. Mijn vraag is, is er al op dit moment sprake daarvan? Worden er over en weer agenten ter beschikking gesteld? Zo neen, is er een noodzaak om op korte of middellange termijn in het kader van die crime bestrijding aan de grens agenten over en weer ter beschikking te stellen.

De heer **Breeveld (DOE)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Dank u wel lid Mathoera voor uw bijdrage. Ik wil het lid van harte ondersteunen met betrekking tot het herstel van instituten die de uitvoering met name van deze overeenkomst moeten realiseren. Ik zou natuurlijk willen weten van de regering in hoeverre daar al voorbereidend werk in verricht is, of dat op de begroting al is opgenomen, want uiteindelijk gaat het om de handhaving. Dat is wat we natuurlijk graag willen.

Een tweede vraag. Het gaat erom Frankrijk ook met Brazilië een soortgelijke overeenkomst heeft. Wat weet de spreker hier over? Kun je daar een aantal zaken niet van overnemen met betrekking tot de uitvoering? Dus hoe werkt het daar en wat kunnen wij daarvan leren.

Mevrouw **Mathoera (VHP)**, vervolgende: mevrouw de voorzitter! De vraag van het lid Sapoen wil ik doorgeleiden naar de regering met één opmerking wel over het 2 km-gebied. Wat mijn ervaring is, dan praat ik uit de politie-ervaring, is dat er in de wereld heel veel landen zijn die - zeker wanneer ze een gezamenlijke grens delen - afspraken maken, maar dat op het grondgebied van Suriname Surinaamse autoriteiten leidend zijn. Wij bepalen tot waar operaties uitgevoerd worden en zeker wanneer het gaat om preventie. Dus het gaat niet om activiteiten, het gaat om surveillance, net zoals politie en militairen surveilleren in de stad en militairen hebben niet echt opsporing. Ze hebben alleen bijzondere bevoegdheden, maar de politie is leidend. Zo is het hier ook. De politie in Suriname is leidend en zij bepaalt. Juist vanwege de uitgestrektheid van het gebied is het moeilijk om heel erg af te bakenen. Ook de politie is heel vaak..., zeker wanneer het gaat om afbakening van grenzen is het heel moeilijk. Dus je kijkt naar de risicogebieden en je stemt je surveillanceplan daarop af. Maar ik laat het over aan de regering. Mijn ervaring is wel geweest dat gezamenlijke patrouilles reeds hebben plaatsgevonden in dat gebied.

Ten aanzien van het lid Breeveld. Bedankt voor de ondersteuning. Ik denk dat het heel belangrijk is dat wij wetten maken en willen wij daadwerkelijk problemen oplossen, dan moeten we inderdaad wetten handhaven en die handhaving moeten sterke instituten doen. Investering in instituten is heel erg belangrijk. Op de begroting van Justitie en Politie voor 2018 heb ik het niet gelezen. Ik merk ook dat er minder budget is, maar dat zal zeker tijdens de begrotingsbehandeling aan de orde komen. Ik ken de overeenkomst met Brazilië niet helemaal, maar ik heb andere overeenkomsten wel bestudeerd en in principe zijn er heel veel onderzoeken geweest in de wereld over die internationale samenwerking. De voordelen die ze oplevert, maar ook de beperkingen. In principe is het tot nu toe dat je internationale criminaliteit alleen effectief kan bestrijden door echt die internationale samenwerking. Je ziet ook de stroom van goederen, de stroom van personen, de terroristische aanvallen. Dus je kan niet anders dan capaciteit bundelen en informatie echt delen. Een deel van de informatie is hier een deel is in een ander land, een deel is weer in een ander land en je moet die informatie met elkaar delen om eigenlijk alle delen van die puzzels bij elkaar te zetten en zicht te krijgen op die hele grote criminele organisatie. Het is ook heel belangrijk. Wil je zo een internationale criminele organisatie daadwerkelijk ook aanpakken dan is het van belang dat je parallelonderzoeken start, omdat wanneer je van te voren hier een onderzoek start, kan je daarmee eigenlijk een onderzoek in een ander land kapotmaken. dus er is geen keus. In elkaars gebied surveilleren, heeft te maken met de werkwijze van criminelen, de taalbarrières, het kennen en herkennen van mensen. Dat kan soms heel erg veel waarde toevoegen aan onderzoeken. Het gros van de samenleving is in principe niet crimineel. Het is goede burgers, maar het zijn de enkelen die de regels overtreden en dan moet je dus geen veilige havens voor hen creëren. Dat is heel belangrijk dat je niet je territoire een veilige haven laat zijn voor mensen die elders een ernstig crimineel feit plegen.

Einde deel 2

Vervolg op deel 3

Deel 3

Mevrouw **Watamaleo (NDP)**, mevrouw de voorzitter! Ik zal ook een bijdrage leveren aan de behandeling van deze wet. Onder uw hamer ligt de behandeling van de wet houdende goedkeuring van de overeenkomst tussen de Republiek Suriname en de Republiek Frankrijk inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens. Zoals wij weten, is er al een samenwerking tussen de Franse autoriteiten en de autoriteiten van Suriname, waarbij op maandelijks basis wordt vergaderd met betrekking tot de problemen die plaatsvinden op de grens, maar waarbij er wordt ook naar oplossingsmodellen gezocht. Zo is er ook afgesproken dat op gezette momenten gezamenlijke patrouilles worden uitgevoerd op de Marowijnerivier om smokkel en andere illegale praktijken aan te pakken. Wij die aan de grens wonen, in dit geval de grens tussen Suriname en Frans-Guyana weten, hoe de situatie is op het gebied van handel- en personenverkeer. Zo ook op het gebied van de criminaliteit aan weerszijde. Samenwerking past bij het grensbeleid tussen landen. In dit geval tussen de Republiek Suriname en de Republiek Frankrijk in de interstatelijke politierelatie. Dit om de gemeenschappelijke veiligheid in het grensgebied te verhogen. Als bewoner van het grensstadje Albina kan ik de samenwerking toejuichen, maar voor mij is ook heel belangrijk dat de soevereiniteit van Suriname wordt gewaarborgd. Op grond hiervan wil ik een vraag stellen. Er staat in de memorie van toelichting bij b derde alinea een strook van 2 km breed op het grondgebied van elk der partijen gerekend vanaf de oever van de Marowijnerivier. Dus dat er gezamenlijke acties gepleegd zullen worden. Mijn vraag aan de regering is: op grond waarvan is die 2 km bepaald? Dat is ook heel belangrijk. Waarom geen 1 of 1½ km. Ten slotte doe ik een beroep op de regering vooral de ministeries die belast zijn met dit verdrag om de gemeenschap voldoende te informeren, zodat mensen weten wat het ratificeren van het verdrag betekent en in dit geval geldt het voor elk verdrag dat geratificeerd zal worden in de toekomst.

De heer **Bee (A-C)**, mevrouw de voorzitter! In de afgelopen jaren heeft de Surinaamse regering twee verdragen getekend met de Franse regering. Het betreft de navolgende verdragen.

1. De overeenkomst tussen de regering van de Republiek Suriname en de regering van Frankrijk inzake terugname van illegaal verblijvende personen. Dit verdrag is in 2004 getekend door de gewezen minister van Buitenlandse Zaken mevrouw Maria E. Levens en de Franse minister van overzeese gebieden mevrouw Brigitte Girardin.
2. De overeenkomst tussen de Republiek Suriname en de Republiek Frankrijk inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens. Dit verdrag is getekend door de toenmalige minister van Justitie en Politie de heer Chandrikapersad Santokhi en de heer Nicolas Sarkozy toen als minister van Staat, minister van Binnenlandse Zaken en Ruimtelijke ordening.

We zijn vandaag hier om met de behandeling van dit verdrag in openbare setting te geraken tot goedkeuring of afkeuring ervan. Voor wat betreft het verdrag van de politionele samenwerking moet ik u in herinnering brengen dat mijn fractie toen samen met de BEP in A-Combinatie en de fractie van de NDP tegen dit verdrag waren. Ik ben bijzonder blij om nu al te vernemen wat de verschillende standpunten zijn van de eerder genoemde drie fracties. Zijn de inzichten veranderd en waarom?

Wanneer we kijken naar de wijze van de totstandkoming van dit verdrag dan kunnen we vaststellen dat het duidt op een wijze van hoe het niet moet. Ik zeg dit, omdat vanuit Paramaribo een zeer zwaarwichtig besluit wordt genomen zonder met ten minste de vertegenwoordigers van de bewoners van Albina/Marowijnerivier te communiceren. Er is niet met de lokale autoriteiten zelf gesproken alvorens over te gaan tot het signeren van de overeenkomsten. In het jaar 2006 was ik op Albina de hoogste ambtenaar, als districtssecretaris met als functie hoofd van de administratieve dienst. Dat is na de dc na de hoogste bestuurlijke functie. Dan nog was ik zelf niet op de hoogte van het voornemen van de regering om te geraken tot een samenwerking waar de grensbewoners een nieuwe situatie zouden moeten aanschouwen. Een overeenkomst met de Fransen waar de bewoners van Marowijne Albina en de Paamaka, de Aucaners, Aloekoes als creolen, indianen naar uitkijken is een met de navolgende elementen:

vrije beweging van de Surinaamse grens steden alsook in de Franse steden aan de grens;
vrij gebruik kunnen maken van de gezondheidsfaciliteiten van de Fransen;
de markt van Saint Laurent te kunnen betreden voor afzet van hun landbouw en visproducten zonder dat ze worden opgepakt en alles in beslag wordt genomen;
afgifte van lijken van dierbaren, nadat deze zijn heengegaan in Frans Guyana, met vrijstelling van het wurgbedrag dat tussen de 3 en 5 duizend euro ligt dat moet worden neergeteld. Dit is voor de familie een dubbele straf;
ruimte voor hen om toe te treden tot de arbeidsmarkt zonder in Frans-Guyana te wonen;
kinderen die geboren zijn in Frans-Guyana vrijelijk de oversteek te gunnen om daar onderwijs te genieten.

Als fractie struikelen wij nog steeds over artikel 1. En artikel 1 zegt het volgende: bij de uitvoering van deze overeenkomst zijn de volgende bevoegde diensten betrokken voor wat betreft de Surinaamse partij.

1. het Korps Politie Suriname
2. andere opsporingsdiensten aangewezen door de minister van Justitie en Politie die rechtsbevoegd zijn in de districten Marowijne en Sipaliwini.

Voor wat betreft de Franse partij de Rijkspolitie en de Nationale Gendarmerie die rechtsbevoegd zijn in het Arrondissement Saint-Laurent-du-Maroni. De bevoegde diensten initiëren en voeren elk onder hun wettelijke hiërarchie de gezamenlijke acties uit en zoals omschreven in de artikelen 3, 4 en 5. Deze overeenkomst is van toepassing in het grensgebied dat als volgt wordt omschreven.

De Marowijnerivier en een strook van 2 km breed op het grondgebied van elk der partijen gerekend vanaf de oever van de Marowijnerivier.

Met betrekking tot dit artikel heb ik een vraag. Men geeft aan dat het betreft de districten Marowijne en Sipaliwini, maar verder in dit artikel geeft men aan dat het betreft het gebied de Marowijnerivier. Bij ons is de Marowijnerivier in het district Marowijne, omdat je verder in de Sipaliwini hebt, Tapanahony en Lawa. Dus zou dat gedeelte kunnen worden *gecleard*, zodat wij weten tot hoe ver inderdaad het gebied is waar beide partijen zouden kunnen opereren met in achtneming van de 2 km. Vallen Drietabbetje, Stoelmanseiland, Godo Olo, Bigiston, Albina, Galibi... Waar is die grens?

Wij zouden vanuit mijn fractie willen voorstellen om indien dit wordt aangenomen dat laatste gedeelte, een strook van 2 km breed op het grondgebied van elk der partijen gerekend vanaf de oever van de Marowijnerivier, weg te laten. Wij zeggen dit, omdat wij verwijzen naar artikel 9 en artikel 9 zegt elk der partijen mag de samenwerking geheel of gedeeltelijk afwijzen of die verbinden aan bepaalde voorwaarden. Als zij van mening is dat het verzoek tot of de

verwezenlijking van een operatie de soevereiniteit, veiligheid, openbare orde, regels betreffende organisatie of functioneren van het rechtelijk gezag of andere essentiële belangen van de staat zou kunnen schaden of het nationaal recht zou kunnen beknotten. Naar onze interpretatie kunnen wij dit verdrag aannemen met weglating van het laatste gedeelte van artikel 1. We horen wat regering te zeggen heeft met betrekking tot het onderhavige.

Welke garantie kan de regering ons geven dat op operationeel niveau zaken niet verkeerd zullen worden aangepakt buiten het gezichtsveld van de regering. Ik zeg dit en ik breng u terug naar het recente verleden waarbij de gewezen politie inspecteur IJzer zonder enige vorm van proces Boeroe en Poekoenie op de boot heeft gezet en uitgeleverd aan de Franse gendarmerie. Dit was een grove vorm van mensenrechten schending en schending van onze Grondwet. Onze Grondwet verbiedt het uitleveren van Surinaamse onderdanen aan het buitenland als daar geen verdrag voor is en vooral zonder enige vorm van proces. Ik kan dan niets anders stellen dat dit een criminele daad was van die gewezen functionaris. Ik vraag bij dezen een verontschuldiging van de regering aan deze heren vanwege opgelopen materiële en immateriële schade.

In het jaar 2010 is een Surinamer aangehouden en weggestopt in Maison d'arrêt van Cayenne. Deze jongeman heeft het met zijn leven betaald. We hebben als lokale autoriteit via de toenmalige council generaal de heer Dikan alles geprobeerd om die jongeman vrij te krijgen, omdat het niet ging om hem, maar om een broer die een strafbaar feit had gepleegd in Frans Guyana. En weet u wat het antwoord was. De familie moest eerst die verdachte brengen voor de politie dan komt die aangehouden broer vrij. Deze jongeman heeft in het cellenhuis van Frans-Guyana onschuldig de hoogste prijs van zijn leve betaald, want alleen de dood kon hem bevrijden. Ik probeer hier politie dwalingen onder de aandacht te brengen van de regering, want de voornemens van ons kunnen goed zijn, maar wat op het operationeel niveau gebeurt... er gebeuren heel veel rare dingen. Ook de dood van een zwangere vrouw die door een aanvaring op de Marowijnerivier door de Franse politie...; een zwangere vrouw is komen te overlijden. Wat is voor deze mensen gedaan. Hoe is deze zaak afgewikkeld.

Ik neem u en de leden mee naar de situaties op het veld, zodat u zich een beeld kunt vormen van wat de mensen allemaal kunnen meemaken. Indien dit soort gevallen zich voordoen, waar moeten de mensen hun beklag doen. Is er een instantie waar men kan aankloppen voor hulp, want nergens heb ik dit in het verdrag kunnen lezen of gaan wij ervan uit dat alles piek fijn gaat worden uitgevoerd.

Ik ga verder. In artikel 4 laatste gedeelte staat de agent die ter beschikking wordt gesteld, is gekleed in zijn nationaal uniform. Hij behoudt zijn eigendienstwapen waarvan hij alleen uit zelfverdediging gebruik mag maken conform het traject van de staat waarin hij zich bevindt. Is onze politie bekend met het recht van Frankrijk?

Waarvoor is dit nodig? Kunnen wij niet wederom hiernaar kijken, want ik zie geen enkele toegevoegde waarde. Wie betaalt op dat moment het loon van zo een functionaris want als hij bijvoorbeeld 2 duizend SRD hier ontvangt, is het op dit moment 290 euro. Het leven daar in Frans-Guyana is vele malen duurder. Hoe gaat hij zichzelf daar onderhouden met die 2 duizend SRD, omgerekend 290 euro en ik ga ervanuit dat hij ook een gezin heeft om te verzorgen. Wat is de maximale duur van zo een detachement. We hebben het over gelijkwaardige partijen.

Suriname is een onafhankelijke staat en de Fransen ook. We weten dat zij een reus zijn. Hoe ziet de operationele methode van de Fransen eruit? Komt het overeen met die van de Surinaamse politie. Toen deze overeenkomst getekend werd was de politie macht van ons zes manschappen in Albina. En op dit moment is het op z'n best 12. Corrigeert u mij als ik het niet goed heb. Op dit moment is die politiemacht in Frans-Guyana tussen de 200 en 300 manschappen. Wanneer

onze politiemannen uitrukken in Albina zijn het 2 tot maximaal 3 mannen. Het is een lust om te kijken naar de politie van Frans-Guyana; zij die bekend zijn met de situatie daar... Ze komen misschien met 20, 30, 40 mannen, *a heri pasi e* blauw. Hoe gaat die samenwerking eruit zien? Stel ze gaan optreden in Suriname, in Albina of Langatabiki of Stoelmanseiland en wij rukken uit met 2 politiemannen en de Fransen komen conform hun operatiemethode met 20 mannen. Zie daar die dominantie. Dan mogen zij inderdaad als *observer* optreden maar ze zijn zeer dominant. Lijfelijk zeer dominant op dat moment. Dus we willen weten hoe dat zich zal verhouden in de praktijk.

Behalve Albina is onze eerstvolgende politiepost Snesi kondre. Die bezetting daar is tussen de vier en zes manschappen. De Fransen hebben behalve Saint-Laurent, die boven 200 politiemannen zit ook Apatu. Ik draag de overtuiging dat die politiemacht daar op Apatu zeker boven 30 zit. Wij gaan verder en na Snesi kondre hebben wij geen politiemacht meer op de rivier: Marowijne, Tapanahony, Lawa. De Fransen hebben na Apatu Grand Santi. Er is een politiemacht daar. Ze hebben verder Papaiston en Maripasula. Zie daar het verschil. Dus regering *puru unu ini den* twijfels *san unu abi*. Overtuig ons dat deze overeenkomst op gelijkwaardige basis zal worden uitgevoerd want die twijfels hadden wij in 2006 samen met de BEP de NDP en bij de ABOP is het nog levendig, maar hier is gezegd er is een nieuwe lijn dus misschien kunt u ons overtuigen dat het anders is. We willen dan graag zien dat Albina niet onder bemand blijft, dat we twee auto's hebben, dat we geen politieboot hebben, maar de Fransen zijn *full equipped* naar hun Europese standaarden. Ik denk dat ik al mijn punten voor de eerste ronde heb aangekaart en houd het hierbij.

De heer **Misiekaba (NDP)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Ik vraag het woord om één zaak te *clearen* en een opmerking te maken. Bij de start van het betoog van het lid heeft hij aangegeven de fracties die bezwaar hadden in 2006 waaronder de NDP en hij vroeg zich af wat de veranderde inzichten zijn. Ik denk dat ik mijn spreekbeurt heb aangegeven waarom de NDP zover is. En natuurlijk ben ik voorzitter Commissie van Rapporteurs, maar ik ben te allen tijde ook de spreekbuis van de fractie van de NDP. We zeggen dat onder de condities die nu zijn we wel mee kunnen gaan. Als het nodig is, kan ik in de tweede ronde daar weer op ingaan. Een opmerking. Het lid heeft terecht een aantal gebieden genoemd die van belang zijn - en ik heb ook in mijn spreekbeurt een aantal gebieden genoemd vanaf milieu tot volksgezondheid, onderwijs - en waar niet alleen de bewoners van daar, maar heel Suriname uitkijkt dat die zaken geregeld zijn, omdat er zeker voldoende mensen zijn in Paramaribo die niet daar wonen, maar familieleden daar hebben en daar komen enzovoorts. Daarom zeggen we juist dat het van belang is dat we dit afronden om te gaan naar dat breder verdrag waar we al die dingen die genoemd zijn door hem, door mij en waarschijnlijk ook door andere leden die zullen spreken ...; mevrouw Mathoera heeft ook een aantal gebieden genoemd waar wij die zaken kunnen regelen in dat breder verdrag. Dus ik vraag hem om toch weer te kijken ernaar.

De heer **Brunswijk (A-C)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Ik heb goed geluisterd naar de spreker. Hij heeft gezegd vanaf de Marowijnerivier 2 km landinwaarts. Is het alleen de Marowijnerivier of gaan wij ook naar de Lawa en Tapanahony. Die vraag wil ik stellen want als je zegt Marowijnerivier dan ga je tot Poli Gudu en als je dan links gaat dan ga je naar de Lawa en

als je naar rechts gaat dan ga je naar Tapanahony. Dus blijft het bij de rivier of worden Lawa en Tapanahony meegenomen.

Mevrouw **Etnel (NPS)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Ik heb ook geluisterd naar het geachte lid Bee. Ik ben het met hem eens en ik snap zijn bezorgdheid als hij het heeft over hoe verder met dit verdrag. Daarom is het nu ook meer dan duidelijk dat het begrip decentralisatie echt tot uiting moet komen als het gaat om hoe je in je districten taken delegeert naar de lagere bestuursorganen. Wat ik merk, is wanneer dit verdrag uitgevoerd zal worden, zal het belangrijk zijn wie daar in Marowijne bevoegd is naast de politie dat bestuurlijke of bepaalde zaken goed in orde te maken als er iets zou moeten gebeuren voortvloeiende uit het verdrag. Moeten de mensen naar Paramaribo komen om zaken op te lossen? Wie komt in beeld wanneer er problemen ontstaan. Laat mij er dit van zeggen. Vanuit de Franse zijde is het wel duidelijk wat hun diplomatie is naar buiten toe als het gaat om sowieso bepaalde zaken die ze willen regelen met hun grenslanden en hun buurlanden. Belangrijk is ook voor Suriname om dat duidelijk vast te stellen. Wat is onze diplomatie naar onze landen toe. Hoe gaan we om met het sluiten van een verdrag sluiten. Wat willen we bereiken? Daarom roep ik de regering ook op om dat gedeelte van het delegeren de taken duidelijk vast te stellen, maar meer nog de wijze waarop we onze diplomatie voeren met landen om te weten hoe sterk we staan in onze positie, want de Fransen weten wat ze willen.

De heer **Breeveld (DOE)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Dank u wel lid Bee. Ik kan me helemaal indenken wat zich moet hebben voltrokken rondom de incorrecte aanpak van de politie. Ik denk dat ik hierin de spreker moet ondersteunen, dat die zaken rechtgetrokken worden wanneer inderdaad burgers op een onjuiste manier zijn bejegend. De manier waarop u het stelt, komt bij mij vrij ernstig over. Ik hoor u zeggen dat de plaatselijke bevolking niet is voorbereid op dit samenwerkingsverband. Mijn vraag is dus: wat is er in de Commissie van Rapporteurs ten aanzien daarvan aan voorbereidend werk gedaan, zodat ten minste de mensen van de respectieve gebieden op de hoogte zijn van wat zich gaat voltrekken. Uiteindelijk wil je zaken op een juiste, correcte manier uitgevoerd zien.

De heer **R. Sapoen (PL)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Inderdaad zijn een aantal zorgen zoals die zijn aangekaart door het geachte lid Bee gedeelde zorg, zeker wanneer het gaat om politie optreden waar het helaas soms zo is dat politie optredens zich niet verenigen met wat handvesten en zelfs verdragen voorschrijven. Daarom de gerichte vraag aan de minister wanneer het gaat om het gevoel dat Albina en Moengo enzovoorts niet plotseling overspoeld moeten worden door de gendarmerie en allerlei Franse soldaten of militaire troepen want dat is het gevoel van onbehagen; een van de zorgen die wordt gedeeld denk ik. Ik wil dus van de minister vernemen of het niet zo is dat onze justitiële autoriteit als onze politiedienst niet zelf bepaald in welke specifieke situaties er hoeveel politieagenten van Frans-Guyana nodig zijn voor het doen van gemengde patrouilles. Wij zijn degenen die toch bepalen? Het zijn de Fransen die onder onze jurisdictie vallen. Dus graag die bevestiging en dat het niet omgekeerd is dat de Fransen bepalen hoeveel troepen of hoeveel manschappen er hier worden geleverd. Een belangrijk punt is een interventie die de spreker gepleegd heeft ten aanzien van artikel 1 waar hij zegt dat het

strookgebied van 2 km geschrappt moet worden. Ik heb uitgekeken naar zijn argument en hij heeft slechts verwezen naar artikel 9, maar artikel 9 heeft te maken met gevallen waarin wij vinden dat een bepaalde actie niet kan plaatsvinden, omdat die openbare orde zich niet mee verenigt. Ik ben die relatie eigenlijk kwijt. Maar nogmaals ik kijk uit naar een echt rationeel argument van de spreker wanneer hij zegt die 2 km is niet valide. Maar wat dan? Wat in de plaats daarvoor? Wanneer je die 2 km of hoeveel km gaat weghalen, denk ik dat je dan komt aan een van die grondvesten. Een van die fundamenten van de overeenkomst. Dus graag meer duidelijkheid.

Mevrouw **Karta-Bink (PL)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Het baart mij natuurlijk ook zorgen wat er gebeurd was toentertijd. Onze collega lid Bee heeft daarnet de incidenten geëntameerd. Dan rijst ook de vraag bij mij: hoe zal de operatie plaatsvinden? Ik denk precies als hoe dat opgesomd is in artikel 3 of daar ga ik van uit. Ze zijn hier toch alleen als waarnemers? Ze hebben wel hun wapen bij zich, maar mogen het niet gebruiken. Hoe gaan zij dan om met incidenten als die er zijn? Ik vraag ook bij dezen lid Bee, uw fractie vraagt ook voor het weglaten van artikel 1 juncto 3, wat u dan in de plaats wilt hebben.

De heer **Belfort (A-C)**, interrumperende: mevrouw de voorzitter! Ik sta volledig achter de aangehaalde zaken. Ik kreeg net diverse berichten vanuit het Oosten en de mensen zeggen dat het lijkt alsof zij aan hun lot worden overgelaten voor buitenlanders. Ze zeggen nergens anders in dit land is dat zo. Albina is een grensdistrict. Nickerie is een grensdistrict. Ze hebben geluisterd. Ongeveer tien politiemannen vanaf Albina naar het zuiden toe terwijl in het westen er meer dan 50 politiemannen zijn, maar daar gebeuren er gruwelijke dingen. Vanuit Guyana criminelen breken uit, komen hier in ons land, doen dingen en gaan terug, maar Suriname beijvert zich niet om een soortgelijke overeenkomst met de Guyanese regering te sluiten. Dus zegt men – ik heb net een bericht gekregen - waarom zoveel ijver terwijl het diezelfde Misiekaba is, diezelfde NDP die hiertegen was. Hij zegt nu die bezwaren die er waren, zijn er niet mee. Er zijn andere zaken en u kunt die overeenkomst sluiten en daarna weer ontbinden na bekrachtiging. Vraag ik nu dan waarom ga je dat goedkeuren nu. Er schuilt meer achter. Mensen zijn achter de schermen en wij zien dat het stadtdorp al gebarricadeerd is. Er zijn militairen daar, de jeugd kan niet meer sporten. 50 duizend hectare is uitgegeven aan een buitenlandsbedrijf. De houtkap ondernemers kunnen daar hun emplooi niet meer doen en nu wordt een groot deel langs de Marowijnerivier weer overgedragen. Moet dan de bevolking al deze dingen ondergaan, terwijl het diezelfde NDP is die hiertegen is. Ik vraag nu waarom zoveel haast achter dit terwijl u daarvoor faliekant tegen was mijnheer Misiekaba. U zegt nu wij zijn een kleine Verenigde Naties. Het is geen Dubai meer. U verkoopt dit land.

De **Voorzitter**: Kunt u zich aan het onderwerp houden?

De heer **Belfort (A-C)**, vervolgende: mevrouw de voorzitter! Dat is het onderwerp. Daar houd ik mij aan. Ik houd mij aan het onderwerp, aan niets anders dan dat. We zien systematisch....

De heer **Misiekaba (NDP)**, vraagt het woord voor een persoonlijk feit: mevrouw de voorzitter! Het lid heeft meerdere keren mijn naam genoemd in zijn tirade. Laat me zeggen dat ik niet zal ingaan op de wollige dingen die gezegd zijn, maar hij stelt: schuilt er meer achter. Ja, er schuilt meer achter. Wij willen ontwikkeling voor dat gebied en wij beijveren ons om de grensoverschrijdende criminaliteit te bestrijden. Wij willen graag de samenwerking met...en het lid Bee heeft gezegd dat Frankrijk een grote speler is. Ik ken zijn precieze woorden niet, een reus. Inderdaad, een reus in geopolitieke zin en we denken dat we ons moeten beijveren om die samenwerking met hun naar een ander niveau te tillen. Dus inderdaad er schuilt meer achter.

De heer **Bee (A-C)**, vervolgende: mevrouw de voorzitter! Laat mij alvorens ik overga tot het beantwoorden van de interrupties aangeven of verduidelijken dat mijn fractie niet tegen het bestrijden van criminaliteit is, omdat wij ons hebben ingezet voor een leefbaar Marowijne Albina en overige plaatsen. Daarom zijn politieposten onder ons bewind in het binnenland opgezet. Laat dat duidelijk zijn.

Ja, lid Misiekaba gelijk hebt u. Dit had ik dan al bij die voorbereiding van mijn speech meegenomen om aan te geven waarom het standpunt van de NDP-fractie nu zo is. Maar natuurlijk was het tijdens uw spreekbeurt heel duidelijk.

Het lid Brunswijk heeft het gehad over Marowijne/Sipaliwini. Inderdaad willen we die duidelijkheid zodat we weten tot hoever het optreden van beide politiekorpsen zullen zijn in de toekomst, want wij geloven niet in na zes maanden intrekken van dit verdrag. We zien in het schrijven van de minister van Buitenlandse Zaken naar ons, het parlement, dat hier duidelijk is aangegeven dat Frankrijk steeds aangeeft dat de onderhavige politiesamenwerkingsovereenkomst van enorme importantie is voor het initiëren van anderen. Dus voor hun is het heel belangrijk. Ik weet niet of het zo gemakkelijk gaat gebeuren dat we het verdrag ratificeren en na een aantal maanden aangeven *hi guys* we willen niet verder. We verbinden ons en zelf binnen het verbintenisrecht dienen partijen zich te houden aan afspraken en indien een partij zegt ik wil niet verder moet je met argumentatie de andere kunnen overtuigen om dit op te schorten. We gaan ervan uit dat de minister dit straks zal *clearen*.

Lid Etnel ik ben helemaal eens met u. Het proces van decentralisatie moet verder. Het moet dieper, omdat wij geen besluiten kunnen nemen zonder lokale autoriteiten, zonder de mensen voor te bereiden. Nu zijn wij hier bezig de zaak te behandelen. Geloof me, de mensen weten nog niet wat op hen afkomt.

Het lid Breeveld heeft het gehad over wat de commissie heeft gedaan om de mensen te betrekken. Het was heel relatief. Binnen een korte periode moesten we dit voorbereiden. Dus de mensen zijn niet gehoord. De *feelings* zijn niet bekend bij ons, niet toen en ook niet nu. We gaan er van uit dat de regering het beste wil, ontwikkeling wil. Dat klopt, maar hoe gaan de mensen dit ervaren. Het gevoel van onbehagen. Hoe gaat u dat wegwerken.

Lid Sapoen u heeft het gehad over dat laatste gedeelte van artikel 1. Wij vinden dat het een schending is van onze soevereiniteit. Ik breng u in herinnering een speech van de president een aantal jaren geleden toen hij aangaf dat hij blij was dat dit verdrag niet geratificeerd was, want als dat het geval was hadden wij een stukje schending van onze soevereiniteit toegelaten. Dat had de president toen gezegd.

Lid Bink, wij stellen voor om die gezamenlijke patrouilles op de Marowijnerivier te doen plaatsvinden en voor de rest het uitwisselen van informatie met betrekking tot criminele activiteiten aan weerszijden zoals het nu al gebeurt. Dus we zien het belang niet van die 2 km landinwaarts. Bovendien die 2 km beslaat heel Albina. In de breedte is Albina niet meer dan 1½ km, maar Saint-Laurent is in de breedte ongeveer 7 km. Dus terwijl u operationeel heel Albina bestrijkt, gaat u maar een deel van Saint-Laurent bestrijken. Als we zeggen gelijkwaardig dan moeten we opnemen geen km, maar Albina en Saint-Laurent dan weten we dat we beide grensplaatsen kunnen aandoen met onze operatie vanuit Suriname, vanuit Frans Guyana. Maar als we nu stellen 2 km, betekent het dat de Fransen Albina helemaal beslaan in hun *observer* rol, maar aan de andere kant is het maar een deel van Frans Guyana.

Lid Bink, ze mogen hun wapen wel gebruiken. Het staat hier zolang het gaat om zelfverdediging. Dus het is niet uitgesloten dat ze het niet mogen gebruiken. En wat is zelfverdediging. U weet in onze rechtszaal is het vaker naar voren gekomen. Interpretatie verschillen. Er wordt argumentatie aangedragen wat onder zelfverdediging wordt verstaan. Wanneer ze het hebben gebruikt dan gaat dat getoetst moeten worden. Dus ze mogen het wel gebruiken. Het is niet uitgesloten of gezegd van luister u komt niet me uw wapen aan land. Neen.

Lid Belfort, dank u wel voor de ondersteuning en we kijken uit naar de beantwoording van de vragen van mijn persoon en de overige fractieleden die straks zullen praten om te komen tot een besluitvorming.

Einde deel 3

Vervolg op deel 4